

El llenguatge Ampolles

El substantiu ampolla és un mot comú al català i al castellà i revesteix la mateixa forma en totes dues llengües. L'etimologia, naturalment, és també la mateixa: el mot llatí «ampulla». El català, a més, posseeix la forma culta «ampulla», amb la qual es relacionen ampullós, ampullositat, ampullaci, mots que comporten, tots ells, en sentit recte o figurat, la idea d'inflor. El sentit de ampolla, tant en català com en castellà, ha anat variant en el transcurs del temps, encara que potser fóra més exacte de dir que han anat canviant els objectes —vasos o recipients— que han ocupat aquesta designació. Actualment, en català, amb el nom ampolla designem el vas portàtil de vidre i, cada cop més usualment, de plàstic, destinat a contenir un líquid, és a dir, l'ampolla normal i corrent de vi, xampany, conyac, licor, aigua, oli, etc., encara que en els darrers temps, especialment a Barcelona, ampolla s'ha vist progressivament desplaçat per la forma concurrent botella. El Diccionari Fabra admet també botella, amb diversos significats i, entre ells, com a sinònim de ampolla, però sembla evident que aquest desplaçament de designació es deu sobretot a la influència del castellà, especialment a través del comerç dels productes que se solen despatxar envasats en ampolles.

El castellà actual també fa servir el mot ampolla per a designar vasos o recipients de vidre, normalment de forma especial, ventrada, o amb una destinació altra que la de contenir vi, xampany o conyac, i com a terme equivalent dels mots catalans butllofa i bombolla. Com es veu, en tots aquests significats persisteix la idea d'inflor del mot primitiu, a què ja ens hem referit. En català, però, el mot ampolla no ha adquirit, o potser no ha conservat, aquests darrers significats especialitzats i, per tant, cal anar en compte a no usar aquest mot en els mateixos casos que en castellà.

Ara darrerament hem llegit en alguns articles periodístics l'expressió «aixecar ampolles» que, el primer cop, ens va deixar perplexos. Què vol dir «aixecar ampolles»? Es la traducció literal de la locució o modisme del castellà «levantar ampollas», és a dir, «fer sortir butllofes», que significa «irritar», «coure», «exasperar», «fer sortir de polleguera». Més supeditació als models del castellà, ja no es pot demanar; més irresponsabilitat en l'ús de la nostra llengua, tampoc. Supeditació i irresponsabilitat que, realment, ens couen i ens dolen.